

VOORWOORD

Rond 1900 was in de westerse wereld een groeiende kloof tussen de natuur- en geesteswetenschappen waarneembaar. Alfa- en bètawetenschappers kwamen tegenover elkaar te staan in hun poging het bestaansrecht van hun eigen vakgebieden te legitimeren en raakten in korte tijd verzeild in een verhitte grondslagenstrijd. Tegelijkertijd zagen nieuwe wetenschappen, zoals de psychologie en de sociologie, het licht. Bij deze 'gammawetenschappen' werd de behoefte gevoeld de eigen positie te bepalen ten opzichte van de 'oude' wetenschappen. *Studium Generale Groningen* vestigde in 1991 de aandacht op deze boeiende geschiedenis en wijdde hieraan een lezingencyclus getiteld 'Wetenschap en wereldbeeld rond 1900'. *Groniek* is - met de organisatoren van deze cyclus - van mening dat het nog altijd relevant is om aan te tonen dat de scheidslijnen in het wetenschappelijk gebouw niet absoluut gesteld kunnen worden, maar van historische aard zijn. De keuze om een aantal van de gehouden lezingen in dit nummer over te nemen zou dan ook opgevat kunnen worden als een stimulans om de verschillen tussen de afzonderlijke wetenschappen niet al te zeer serieus te nemen. Het interdisciplinair onderzoek, dat *Groniek* bij voortduring een warm hart toedraagt, zou immers nog altijd veel moois op kunnen leveren.

In zijn inleidende bijdrage constateert Van Berkel dat vooral de alfawetenschappers zich steeds ongemakkelijker voelden onder de successen van hun collega's in de bètawetenschappen. Zij probeerden daarop voor hun onderzoekgebieden een eigen methodologie te ontwikkelen, die niet gebaseerd was op de natuurwetenschappelijke methode of de natuurwetten.

In zijn schets van de ontwikkeling van de Europese psychologie beschrijft Van Strien vervolgens hoe de negentiende eeuwse "wetenschap van de wetten van het menselijk bewustzijn van het laboratorium" zich in de loop van de tijd steeds meer oriënteerde op het eigentijdse praktijkgerichte onderzoek en daarbij een onderzoekprogramma formuleerde dat aansloot bij de geesteswetenschappen. Vervolgens behandelt Van Holthoon de dubbele oorsprong van de moderne sociologie belichaamd door de sterk empirisch gerichte Amerikaanse en de veel theoretischer Europese sociologie. Aan de hand van Parsons, die de Amerikaanse sociologie van een theoretisch kader voorzag door een beroep te doen op de denkbeelden van Europeanen als Weber, Durkheim en anderen, geeft hij ons inzicht in het wezen van de moderne sociologie.

Een artikel over de groeiende populariteit van de natuurwetenschappen in de negentiende eeuw mocht in dit nummer niet ontbreken. Op verzoek van *Groniek* schreef Coffeng een artikel over dit onderwerp. Zij bestudeerde het debat over de theorieën van Darwin zoals dat gevoerd werd in het Nederlandse tijdschrift *Album der Natuur*. Tenslotte behandelt Ankersmit het cultuurfilosofisch gedachtengoed van de neo-kantiaan Ernst Cassirer vanwege de

"logische continuïteit" die hij verrassenderwijs tussen natuur- en cultuurwetenschappen probeerde te verdedigen.

Een direct en authentiek contact met het verleden ervaren, is dat mogelijk? En wat is daarvan de betekenis voor de geschiedschrijver? In het supplement wordt gedebatteerd over de oratie van de heer Ankersmit, uitgesproken op 23 maart 1993 ter gelegenheid van de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar aan de RUG, waarin hij de historische ervaring verdedigde. In dit *Groniek*debat brengen Ebels, Van der Dunk en Hasper verschillende kritiekpunten naar voren, waar Ankersmit direct zijn reacties op geeft. Jan Hein Furnée sprak met de Leidse historicus Peer Vries, die ervoor pleit geschiedenis als een sociale wetenschap te beschouwen. Vries spreekt zich uit tegen de - wat hij noemt - escapistische houding van het narrativisme. Voorts in dit supplement een verslag van het IAMHIST filmcongres van 5 tot 11 juli 1993 te Amsterdam door Tity de Vries en een aantal recensies.

De redactie